

РЕШЕНИЕ НА СЪДА

17 септември 2002 година*

„Свободно движение на хора – Работник мигрант – Права на пребиваване на членовете на семейството на работник мигрант – Права на децата за обучение в приемащата държава-членка – Членове 10 и 12 от Регламент (ЕИО) № 1612/68 – Гражданство на Европейския съюз – Право на пребиваване – Директива 90/364/ЕИО – Ограничения и условия”

По дело C-413/99

с предмет преюдициално запитване, отправено към Съда на основание член 234 ЕО от Immigration Appeal Tribunal (Обединено кралство) в производството, висящо пред този съд дело между

Baumbast,

R

и

Secretary of State for the Home Department,

относно тълкуване на член 18 ЕО и член 12 от Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 г. относно свободното движение на работници в Общността (ОВ L 257 стр. 2),

СЪДЪТ,

в състав: г-н G. C. Rodríguez Iglesias, председател, г-н P. Jann, г-жа F. Macken (докладчик), г-жа N. Colneric и г-н S. von Bahr (председатели на отделения), г-н C. Gulmann, г-н D. A. O. Edward, г-н A. La Pergola, г-н J.-P. Puissochet, г-н M. Wathelet, г-н V. Skouris, г-н J.N. Cunha Rodrigues и г-н C. W. A. Timmermans, съдии,

генерален адвокат: г-н L. A. Geelhoed,

съдебен секретар: г-жа L. Hewlett, администратор,

като взе предвид писмените становища, представени:

-за г-н и г-жа Baumbast, както и за г-ца Maria Fernanda Sarmiento и г-ца Idanella Baumbast, от г-н N. Blake, QC, и г-н L. Fransman, QC, упълномощени от г-жа M. Davidson, Solicitor, и за R - от г-н N. Blake, QC, и г-жа S. Harrison, Barrister, упълномощени от г-н B. Andonian, Solicitor,

- за правителството на Обединеното кралство, от г-н J. E. Collins, в качеството на представител, и г-н P. Saini, Barrister,

* Език на производството: английски.

- за германското правителство, от г-н W.-D. Plessing и г-жа B. Muttelsee-Schön, в качеството на представители,

- за Комисията на Европейските общности, от г-жа N. Yerrell и г-жа C. O'Reilly, в качеството на представители,

като взе предвид доклада от съдебното заседание,

след като изслуша устните становища на г-н и г-жа Baumbast, както и на г-ца Maria Fernanda Sarmiento и г-ца Idanella Baumbast, на R, на правителството на Обединеното кралство и на Комисията в съдебното заседание на 6 март 2001 г.,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено на съдебното заседание на 5 юли 2001 г.,

постанови настоящото

Решение

1. С Определение от 28 май 1999 г., получено в Съда на 28 октомври същата година, Immigration Appeal Tribunal (Имиграционният апелативен съд) поставя по силата на член 234 ЕО четири преюдициални въпроса относно тълкуването на член 18 ЕО и член 12 от Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 г. относно свободното движение на работници в Общността (ОВ L 257 стр. 2).

2. Тези въпроси възникват в рамките на спорове между г-н и г-жа Baumbast, както и г-ца Maria Fernanda Sarmiento и г-ца Idanella Baumbast (наричани по-нататък „семейство Baumbast“) от една страна и, от друга страна, R и Secretary of State for the Home Department (наричан по-нататък „Secretary of State“) относно оспорения от последния отказ за предоставяне на разрешение за пребиваване на територията на Обединеното кралство.

Правна уредба

Разпоредби на Общността

3. Съгласно член 17 ЕО:

„1. С настоящия се установява гражданство на Съюза. Всяко лице, което притежава гражданство на държава-членка, е гражданин на Съюза. Гражданството на Съюза допълва, а не заменя националното гражданство.

2. Гражданите на Съюза разполагат с правата предоставени по този Договор и носят задълженията, наложени от него.”

4. Член 18, параграф 1 ЕО предвижда, че „всеки гражданин на Съюза има право да се придвижва и живее свободно на територията на държавите-членки, като спазва

ограниченията и условията посочени в настоящия Договор и в съответствие с мерките, приети за неговото изпълнение.

5. Членове 10 – 12 от Регламент № 1612/68 гласят следното:

„Член 10

1. Независимо от тяхното гражданство, имат право да се настаняват заедно с работник гражданин на държава-членка, нает на работа на територията на друга държава-членка следните лица::

а) съпруг/а и техни низходящи, на възраст под 21 години или издържани от тях;;

б) издържани роднини по възходяща линия на работника и на съпруг/а.

2. Държавите-членки улесняват приемането на всеки член на семейството извън разпоредбите на параграф 1, ако е издържан от посочения по-горе работник или живее в неговото домакинство в страната, от която идва.

3. За целите на параграфи 1 и 2 работникът трябва да разполага с такова жилище за своето семейство, което се смята нормално за работниците – местни граждани в региона, където е нает на работа; тази разпоредба обаче не трябва да поражда дискриминация между работниците – местни граждани и работниците от други държави-членки.

Член 11

Когато гражданин на държава-членка извършва дейност като наето или самостоятелно заето лице на територията на друга държава-членка, неговият съпруг и децата му на възраст под 21 години или издържани от него имат право да започват дейност като наети лица на цялата територия на същата държава, дори ако не са граждани на никоя държава-членка.

Член 12

Децата на гражданин на държава-членка, който е или е бил нает на работа на територията на друга държава-членка, се допускат до общото образование в тази държава, курсовете за производствено и професионално обучение както гражданите на тази държава, ако тези деца пребивават на нейна територия.

Държавите-членки трябва да насърчават всички усилия, насочени към предоставяне възможност на тези деца да посещават такива курсове при най-добрите възможни условия.”

6. По силата на член 1, параграф 1, алинея първа от Директива 90/364/ЕИО на Съвета от 28 юни 1990 г. относно правото на пребиваване (ОВ L 180, стр. 26), държавите-членки предоставят правото на пребиваване на граждани на държавите-членки, които не се ползват от това право по силата на други разпоредби от правото на Общността, както и на членовете на техните семейства, както са определени в член 1, параграф 2 от тази директива, при условие че самите те и членовете на техните семейства разполагат със

здравна осигуровка, която покрива всички рискове в приемащата държава-членка и с достатъчно средства, за да избегнат по време на пребиваването да се превърнат в тежест за системите за социално подпомагане в приемащата държава-членка .

7. Член 1, параграф 1, алинея втора от Директива 90/364 предвижда, че упоменатите в алинея първа средства се считат за достатъчни, когато надвишават нивото на средства, които приемащата държава-членка може да предостави като социални помощи на своите граждани, като взема предвид обстоятелствата от личен характер на кандидата и, при необходимост, обстоятелствата от личен характер на лицата, допуснати да кандидатстват по член 1, параграф 2 от същата директива.

8. Член 1, параграф 1, алинея трета от Директива 90/364 предвижда, че когато алинея втора от същия параграф не може да бъде приложена, средствата на кандидата се считат за достатъчни, ако надвишават нивото на минималната пенсия, предоставяна от социална сигурност на приемащата държава-членка.

9. Член 1, параграф 2 от Директива 90/364 гласи:

„Право на установяване в друга държава-членка заедно с притежателя на правото на пребиваване, независимо от тяхната националност, имат следните лица:

а) съпруга и низходящите лица, които са на негова издръжка;

б) издържани от притежателя на правото на пребиваване лица във възходяща линия.”

10. Член 3 от Директива 90/364 предвижда, че правото на пребиваване се запазва, докато носителите на това право отговарят на изискванията, предвидени в член 1 от същата директива.

Национално законодателство

11. Член 7, параграф 1 от Immigration Act 1988 (Закона за имиграцията от 1988 г.) предвижда:

„Съгласно (Immigration Act 1971) лице не трябва да иска разрешение за влизане или пребиваване в Обединеното кралство във всеки случай, когато то има право на това по силата на изпълнимо право на Общността или на всяка разпоредба, приета по член 2, параграф 2 от European Communities Act 1972 (Закона за Европейските общности от 1972 г.).”

12. Член 3 от Immigration (European Economic Area) Order 1994 (Наредба от 1994 г. за имиграцията от Европейското икономическо пространство, SI 1994 г., № 1895; наричана по-нататък „Наредбата за ЕИП”) предвижда общия принцип, че гражданите на държава, която е договаряща страна по Споразумението за Европейско икономическо пространство от 2 май 1992 г. (ОВ 1994 г., L 1, стр. 3; наричано по-нататък „Споразумението за ЕИП”) и членовете на техните семейства се допускат в Обединеното кралство при представяне на валидна национална лична карта или паспорт.

13. По силата на член 4, параграф 1 от Наредбата за ЕИП, „квалифицирано лице” има право да пребивава в Обединеното кралство, докато то е квалифицирано. Това право се отнася и за членовете на семейството, включително съпрузите, с член 4, параграф 2 от Наредбата за ЕИП.

14. Съгласно член 6 от Наредбата за ЕИП, „квалифицирано лице”, означава, *inter alia*, гражданин на държава, която е договаряща страна по Споразумението за ЕИП, което упражнява работническа дейност в Обединеното кралство.

15. Член 255 от United Kingdom Immigration Rules (Имиграционния правилник на Обединеното кралство) (House of Commons Paper 395) от 1994 г. (наричан по-нататък „Immigration Rules”) постановява:

„Гражданин на ЕИП (който не е учаш) и член на семейство на такова лице, с издадено разрешение за пребиваване или документ за пребиваване с валидност пет години и който е пребивавал в Обединеното кралство в съответствие с изискванията на Наредбата за ЕИП от 1994 г. в продължение на четири години и продължава да пребивава, може с подаване на молба да получи вписване в своето разрешение за пребиваване или в документа за пребиваване (според случая), че има разрешение за безсрочно пребиваване в Обединеното кралство.

Споровете по главното производство

Дело Baumbast

16. Колумбийската гражданка г-жа Baumbast се омъжва за германския гражданин г-н Baumbast в Обединеното кралство през м. май 1990 г. Тяхното семейство се състои от две дъщери: по-голямата, колумбийската гражданка г-ца Maria Fernanda Sarmiento, която е родна дъщеря на г-жа Baumbast, и по-малката, г-ца Idanella Baumbast, която има двойно германско и колумбийско гражданство.

17. Съгласно определението за препращане, за целите на преюдициалното запитване, страните по главното производство се договорят, че по отношение на въпроси, свързани с правото на Общността, г-ца Maria Fernanda Sarmiento трябва да бъде третирана като член на семейството на г-н Baumbast. Вследствие на това в определението за препращане тя е посочена като едно от двете деца на това семейство.

18. През м. юни 1990 г. членовете на семейство Baumbast получават разрешения за пребиваване/документи за пребиваване, валидни за срок от пет години. В периода между 1990 г. и 1993 г. г-н Baumbast извършва стопанска дейност в Обединеното кралство, първоначално като наето лице, а след това като ръководител на собствено предприятие. При все това, след фалита на предприятието той не успява да намери достатъчно добре платена работа в Обединеното кралство и от 1993 г. бива нает от германски дружества в Китай и Лесото. Въпреки че след тази дата г-н Baumbast от време на време търси работа в Обединеното кралство, от гледна точка на заетостта неговото положение, не се променя към момента на определението за препращане.

19. По време на разглеждания в главното производство период, г-н и г-жа Baumbast притежават къща в Обединеното кралство и техните дъщери посещават там училище. Те не получават никакви социални придобивки и, тъй като притежават пълни здравни осигуровки в Германия, при необходимост пътуват дотам за медицинско лечение.

20. През м. май 1995 г. г-жа Baumbast подава молба за разрешение за безсрочно пребиваване („indefinite leave to remain”) в Обединеното кралство за нея и за другите членове на нейното семейство. През м. януари 1996 г. Secretary of State отказва да поднови разрешението за пребиваване на г-н Baumbast и документите за пребиваване на г-жа Baumbast и нейните деца.

21. На 12 януари 1998 г. този отказ е обжалван пред Immigration Adjudicator (Обединено кралство). Той установява, че г-н Baumbast не е нито работник, нито лице с общо право на пребиваване съгласно Директива 90/364. По отношение на децата Immigration Adjudicator (имиграционния съдия) решава, че те се ползват от независимо право на пребиваване по член 12 от Регламент № 1612/68. Освен това той постановява, че г-жа Baumbast се ползва от право на пребиваване за същия срок като този, по време на който нейните деца се ползват с правата по член 12 от същия регламент. Според Immigration Adjudicator, правата на г-жа Baumbast произтичат от задължението на държавите-членки по тази разпоредба да насърчават всички усилия с цел децата да се обучават в приемащата държава при възможно най-добри условия.

22. Г-н Baumbast обжалва решението на Immigration Adjudicator по отношение на себе си пред Immigration Appeal Tribunal. Secretary of State също обжалва решението на Immigration Adjudicator по отношение на г-жа Baumbast и нейните две деца пред този съд.

Дело R

23. В резултат на своя първи брак с френски гражданин, R, гражданка на Съединените щати, е майка на две деца с двойно френско и американско гражданство. През 1990 г. тя пристига в Обединеното кралство в качеството на съпруга на граждани на Общността, който ползва предоставените от Договора за ЕО права и който има разрешение за пребиваване в Обединеното кралство до м. октомври 1995 г.

24. R и нейният първи съпруг се развеждат през м. септември 1992 г., но тъй като по това време Secretary of State не предприема никакви мерки, които засягат нейния имиграционен статут, тя продължава да пребивава в Обединеното кралство. Постигнатата при развода договореността предвижда, че децата ще пребивават със своята майка в Англия и Уелс за срок от поне пет години след датата на развода или за всеки друг договорен между страните срок. След развода децата поддържат редовен контакт със своя баща, който все още пребивава и работи в Обединеното кралство и който заедно с тяхната майка споделя отговорността за тяхното възпитание както от емоционална, така и от финансова гледна точка.

25. От преписката по главното производство също е видно, че по време на своето пребиваване в Обединеното кралство, R купува къща и създава агенция за интериорен дизайн, в която инвестира значителна парична сума. През 1997 г. тя се омъжва за гражданин на Обединеното кралство

26. През м. октомври 1995 г. от името на R и на нейните две дъщери е подадена молба за безсрочно пребиваване в Обединеното кралство по силата на вътрешното законодателство. На 3 декември 1996 г. децата разрешение за безсрочно пребиваване в Обединеното кралство като членове на семейство на работник мигрант. Молбата по отношение на г-жа R обаче е отхвърлена на основание, че Secretary of State не е убеден, че семейното положение е толкова изключително, че да оправдае упражняването на неговата власт за преценка. Според него, децата са достатъчно малки, за да успеят да се адаптират към живота в Съединените щати, в случай че придружават своята майка там.

27. Един от повдигнатите в хода на делото, заведено пред Immigration Adjudicator срещу отказа на Secretary of State за издаване на R на разрешение за безсрочно пребиваване въпроси е дали този отказ се отразява на правата на нейните деца съгласно правото на Общността да получат образование и да пребивават в Обединеното кралство и на правото на семеен живот. Immigration Adjudicator отхвърля този иск с решение, което е обжалвано от R пред Immigration Appeal Tribunal.

Преюдициалните въпроси

28. Като преценява, че висящите пред него дела зависят от тълкуването на член 18 ЕО и на Регламент № 1612/68, Immigration Appeal Tribunal решава да спре производството и да постави на Съда следните въпроси:

„Общи за двете дела въпроси

1. а) Децата на гражданин на Европейския съюз, които самите са такива граждани и които са започнали основно образование по времето, в което техният баща (или родител) упражнява правата на пребиваване като работник в друга държава-членка, на която той не е гражданин („приемаща държава”) имат ли право на пребиваване в приемащата държава-членка, за да посещават общообразователни курсове там, по силата на член 12 от Регламент № 1612/68?

б) Доколкото отговорът на предходния въпрос може да бъде различен при обстоятелства, при които:

i) техните родители са разведени;

ii) само единият от родителите е гражданин на Европейския съюз и този родител вече не е работник в приемащата държава;

iii) самите деца не са граждани на Европейския съюз;

какви критерии следва да се прилагат от националните органи?

2. Когато децата имат право на пребиваване в приемащата държава с цел преминаване на общообразователни курсове съгласно член 12 от Регламент № 1612/68, задължението на приемащата държава да „насърчава всички усилия, насочени към предоставяне на възможност тези деца да посещават такива курсове при най-добрите условия” трябва ли да бъде тълкувано като оправомощаващо лицето, което полага основните грижи за тях, независимо дали то е гражданин на Съюза, да пребивава с тях, за да улесни това право, независимо че:

i) техните родители са разведени; или

ii) бащата, който е гражданин на Европейския съюз, вече не е работник в приемащата държава?

Въпроси изключително по делото *Baumbast*

3) а) Предвид фактите по делото на г-н *Baumbast*, същият ползва ли се, в качеството на гражданин на Европейския съюз, с пряко ефективно право на пребиваване в друга държава-членка на Съюза по силата на член 18 (предишен член 8а) от Римския договор при обстоятелства, при които той вече не се ползва от права за пребиваване като работник по член 39 (предишен член 48) от Римския договор и той вече не отговаря на условията за пребиваване в приемащата държава по силата на никоя друга разпоредба правото на Общността?

б) При утвърдителен отговор, неговата съпруга и деца могат ли следователно да се ползват от производно право на пребиваване, заетост и други?

в) При утвърдителен отговор, ползването от права става на основание на членове 11 и 12 от Регламент № 1612/68 или на някоя друга разпоредба на правото на Общността (ако това е така, коя)?

4) а) При отговор на предходния въпрос в ущърб на гражданина на ЕС, членовете на семейството на такова лице запазват ли производното право, което са придобили, като членове на семейство, при своето установяване заедно с работника в Обединеното кралство ?

б) При утвърдителен отговор, какви условия се прилагат в този случай?

По допустимостта на първите два въпроса

29. Трябва предварително да се отбележи, че според *становищата*, представени пред Съда, в периода между образуването на главното производство и определението за препращане г-жа *Baumbast* и нейните две деца, както и R, получават разрешение за безсрочно пребиваване в Обединеното кралство. В случая с R, това разрешение е дадено вероятно поради нейния брак с гражданин на Обединеното кралство, макар че препращащият съд не представя подробности по този въпрос. Следователно, единствено г-н *Baumbast* не е получил разрешение за безсрочно пребиваване.

30. При тези обстоятелства е необходимо да се определи дали първите два въпроса, поставени от препращащия съд, са допустими.

31. Предвидената в член 234 ЕО процедура е инструмент за сътрудничество между Съда на Европейските общности и националните съдилища, с помощта на който първият предоставя на последните тълкуване на правото на Общността, което е необходимо, за да постановят решение по съответните дела (вж. Решение от 8 ноември 1990 г. по дело *Gmurzynska-Bscher*, C-231/89, *Recueil*, стр. I-4003, точка 18).

32. Следователно единствено сезираните по делото национални съдилища, които трябва да поемат отговорността за решението, което ще бъде постановено, могат предвид особеностите на всяко дело да преценят както необходимостта от преюдициално заключение, за да бъдат в състояние да постановят своето решение, така и значимостта на въпросите, които поставят на Съда. Ето защо, когато поставените от националния съд въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Общността, Съдът по принцип е длъжен да се произнесе,. (вж., по-специално, упоменатото по-горе Решение по дело Gmurzynska-Bscher, точки 19 и 20).

33. По такъв начин, с оглед на предвиденото в член 234 ЕО разпределение на функциите на управлението на правосъдието между националните съдилища и Съдът на Европейските общности, същият дава преюдициални решения, без по принцип да е длъжен да проверява обстоятелствата, които са накарали националните съдилища да отнесат въпросите и да предложат прилагането на разпоредбата на правото на Общността, която те са поискали да бъде разтълкувана от Съда (вж. упоменатото по-горе Решение по дело Gmurzynska-Bscher, точка 22).

34. Обратното би било приложимо само в случаите, когато е видно, че с процедурата по член 234 ЕО се злоупотребява и тя на практика се използва за получаване на решение на Съда при липса на действителен спор, или когато е очевидно, че отнесените за тълкуване от Съда разпоредби на правото на Общността не могат да бъдат приложени пряко или косвено към обстоятелствата по делото (вж., в този смисъл, упоменатото по-горе Решение по дело Gmurzynska-Bscher, точка 23, и Решение от 17 юли 1997 г. по дело Giloy, C-130/95, Recueil, стр. I-4291, точка 22).

35. Действително, г-жа Baumbast и на нейните деца получават право на безсрочно пребиваване в Обединеното кралство на 23 юни 1998 г., т.е. дори преди датата на решението на препращащия съд от 28 май 1999 г., а R – на по-късна неуточнена дата.

36. При все това, представените по време на съдебното заседание становища разкриват, че това разрешение е предоставено съгласно английското право, като въпросът относно правата, предоставени на заинтересованите лица от правото на Общността, не е решен окончателно.

37. Освен това тези въпроси са повдигнати в рамките на действителен спор и препращащият съд излага пред Съда техния фактически и правен контекст, както и основанията, които го довеждат до преценка, че за да постанови решението, има нужда от отговори на тези въпроси.

38. От изложеното по-горе следва, че първите два въпроса, повдигнати от препращащия съд са допустими.

По първия въпрос

39. С първия въпрос препращащият съд в същност пита дали децата на гражданин на Европейския съюз, които се установяват в държава-членка, когато техен родител упражнява права на пребиваване като работник мигрант в тази държава-членка, имат право да пребивават в същата държава-членка, за да посещават общообразователни курсове по силата на член 12 от Регламент № 1612/68. След това той пита дали фактът, че родителите междувременно се развеждат, че само един от родителите е гражданин

на Съюза и този родител вече не е работник мигрант в приемащата държава или че самите деца не са граждани на Съюза, се отразява на тези права.

Становища, представени на Съда

40. Макар да приемат, че правото на пребиваване и правото на допускане до образователната система на приемащата държава-членка по членове 10 и 12 от Регламент № 1612/68 не са абсолютни, R и семейство Baumbast твърдят, че условията за упражняване на правата по член 12 от този регламент, са изпълнени в разглежданите в главното производство случаи. На практика, в случая по дело R няма основания да се предполага, че децата престават да бъдат членове на семейството на своя баща, който продължава да работи в приемащата държава. По дело Baumbast единственото основание да се счита, че децата вече не отговарят на условията по член 12 от същия регламент, е, че бащата вече не работи в същата държава. Въпреки това, в съответствие с Решение от 15 март 1989 г. по съединени дела Echternach и Moritz (389/87 и 390/87, Recueil, стр. 723), този факт не е от значение за продължаването на съществуването на техните права.

41. Правителството на Обединеното кралство и германското правителство също твърдят, че правата, придобити от дете на работник мигрант по член 12 от Регламент № 1612/68, по принцип продължават да съществуват, дори когато родителите напуснат приемащата държава-членка.

42. Германското правителство оспорва, обаче, че в съответствие с упоменатото по-горе Решение по дело Echternach и Moritz, единствено когато образованието не може да бъде продължено в държавата-членка по произход, член 12 от Регламент № 1612/68 предоставя на детето право на независимо пребиваване..

43. По-специално, по отношение на делото R, правителството на Обединеното кралство твърди, че децата на R се ползват от правата на пребиваване в Обединеното кралство по член 12 от Регламент № 1612/68 на основание, че макар R да е разведена с техния баща, той продължава да упражнява права като работник мигрант в Обединеното кралство.

44. По отношение на дело R, Комисията твърди, че макар родителите да са разведени, докато един от двамата запазва своя статут на работник мигрант в приемащата държава, децата продължават да се ползват от право на пребиваване по член 10 от Регламент № 1612/68 и от право на достъп до образование по член 12 от същия регламент.

45. Във връзка с делото Baumbast, Комисията твърди, че съгласно упоменатото по-горе Решение по дело Echternach и Moritz, детето на работник мигрант запазва статута на член на семейството на същия работник по смисъла на Регламент № 1612/68, когато семейството на детето се завърне в държавата-членка по произход, а детето остане в приемащата държава-членка, с цел да продължи обучението, което не може да осъществи в държавата-членка по произход.

46. Според Комисията, макар че фактите по упоменатото по-горе Решение по дело Echternach и Moritz са особени в смисъл, че детето не е можело да осъществи своето обучение в държавата-членка по произход, Съдът приема широко тълкуване на член 12 от Регламент № 1612/68. Положението на децата на семейство Baumbast не е много по-

различно от положението на децата в упоменатото по-горе Решение по дело *Echternach* и *Moritz* и следователно *prima facie* няма основание да се достигне до различен резултат. Комисията прави заключение, че ако Съдът запази приетото по същото дело тълкуването, децата на *Baumbast* могат да продължат да пребивават в Обединеното кралство с цел да упражнят своите права по член 12 от Регламент № 1612/68.

Съображения на Съда

47. С цел да се даде полезен отговор на първия въпрос, трябва да се направи разграничение между двете положения, които представляват основата на въпроса на препращащия съд.

48. Преди всичко, следва да се припомни, че член 1, параграф 1 от Регламент № 1612/68 относно статута на работник-мигрант предвижда, че всеки гражданин на държава-членка, независимо от неговото място на пребиваване, има право на достъп до дейност като наето лице и на упражняване на тази дейност на територията на друга държава-членка.

49. По отношение, първо, на делото *Baumbast*, представените пред Съда документи разкриват, че този случай е различен от делото *R*, понеже г-н *Baumbast*, германски гражданин, който е упражнявал дейност в качеството на наето лице и на самостоятелно заето лице в продължение на няколко години и който продължава да пребивава там, вече не работи в Обединеното кралство. При тези обстоятелства препращащият съд пита дали деца на същото лице могат да продължат своето образование по силата на разпоредбите на член 12 от Регламент № 1612/68.

50. В този смисъл следва да се има предвид, че целта на Регламент № 1612/68, а именно: свободното движение на работници, изисква тази свобода да бъде гарантирана в съответствие с принципите на свободата и достойнството с възможно най-добрите условия за интеграция на семейството на работник на Общността в обществото на приемащата държава-членка (вж. упоменатото по-горе Решение по дело *Di Leo*, C-308/89, Recueil, стр. I-4185, точка 13).

51. Както Съдът посочва в точка 21 от упоменатото по-горе Решение по дело *Echternach* и *Moritz*, за да бъде успешна такава интеграция, детето на работник на Общността трябва да разполага с възможността да посещава училище и да осъществява по-нататъшно образование в приемащата държава-членка, както това изрично е предвидено в член 12 от Регламент № 1612/68, с оглед да може да завърши това образование с успех.

52. При обстоятелства като тези по дело *Baumbast*, възпрепятстването на дете на гражданин на Съюза да продължи своето образование в приемащата държава-членка като се отказва разрешение за пребиваване на детето там, може да разубеди въпросния гражданин да упражни предвидените в член 39 ЕО права на свободно движение, и следователно да създаде пречка пред ефективното упражняване на гарантираната по този начин от Договора за ЕО свобода.

53. Въпреки че в упоменатото по-горе Решение по дело *Echternach* и *Moritz* Съдът прави заключение, че след завръщане на бащата в неговата държава-членка на произход, въпросното дете не може да продължи своето образование там, поради липса

на координация между училищните дипломи, в съответствие с преследваната от Регламент № 1612/68 интеграция на членовете на семейството на работниците мигранти, Съдът цели да гарантира, че детето на някой от тези работници може да ходи на училище и да продължи своето образование в приемащата държава-членка при условия, които не представляват дискриминация, за да може то да завърши това образование с успех (вж. също Решение от 27 септември 1988 г. по дело Комисия/Белгия, 42/87, Recueil, стр. 5445, точка 10).

54. В същност, да се разреши на децата на гражданин на Съюза, които са в положението на децата на г-н Baumbast, да продължат своето образование в приемащата държава-членка, само когато не могат да сторят това в своята държава-членка по произход, би засегнало не само буквата на член 12 от Регламент № 1612/68, който предвижда право на достъп до образователни курсове за децата на гражданин на държава-членка, който е нает на територията на друга държава-членка, но и нейния дух.

55. Следователно, предложеното от германското правителство ограничително тълкуване не може да бъде прието.

56. По въпроса дали фактът, че самите деца не са граждани на Съюза, може да се отрази на отговора на първия въпрос, достатъчно е да се посочи, че съгласно член 10 от Регламент № 1612/68, низходящите на работник на Общността, които са на възраст под 21 години или са издържани от него, се считат за членове на неговото семейство независимо от тяхната националност и имат правото да се установят заедно с този работник, и съответно да бъдат допускани до училищната система в съответствие с член 12 от същия регламент.

57. В допълнение към това, правото на неговата съпруга и на техните низходящи, които са на възраст под 21 години или са издържани от тях, да се установяват заедно с работника мигрант трябва да бъде тълкувано в смисъл, че това право се предоставя както на низходящите на този работник, така и на низходящите на неговата съпруга. Да се даде ограничително тълкуване на тази разпоредба в смисъл, че само общите деца на работника-мигрант и неговата съпруга имат право да се установят заедно с тях, би противоречало на упоменатата по-горе цел на Регламент № 1612/68.

58. По отношение, второ, на делото R, като членове на семейството на работник мигрант, който е гражданин на държава-членка и който е нает на територията на друга държава-членка, въпросните деца се ползват с правото на пребиваване и правото на продължаване на своето образование по силата на членове 10 и 12 от Регламент № 1612/68.

59. Както разкрива точка 50 от настоящото решение, тези разпоредби целят да улеснят интеграцията на работника-мигрант и неговото семейство в приемащата държава-членка, за да се постигне целта на Регламент № 1612/68, а именно: свободното движение на работници като се съблюдават принципите на свобода и достойнство.

60. Въпреки че междувременно R се развежда с нейният първи съпруг, от преписката е видно, че той продължава да извършва дейност в качеството на наето лице в Обединеното кралство и следователно има статут на работник, който е гражданин на

държава-членка и който е нает на територията на друга държава-членка по смисъла на членове 1 и 10 от Регламент № 1612/68.

61. При тези обстоятелства от разпоредбите на Регламент № 1612/68 и по-специално от членове 10 и 12 от същия ясно следва, че децата на първия съпруг на R продължават да се ползват от правото на пребиваване в приемащата държава-членка, както и от правото да продължат там своето образование при същите условия, както и гражданите на тази държава.

62. Фактът, че децата на първия съпруг на R не живеят постоянно с него, не засяга правата, които те получават от членове 10 и 12 от Регламент № 1612/68. Като предвижда, че член на семейството на работник мигрант има право да се установи заедно с работника, член 10 от същия регламент не изисква членовете на въпросното семейство да живеят постоянно с работника, а, както е очевидно от член 10, параграф 3, единствено жилището, с което разполага работника да бъде такова, че да може да се счита за нормално за обитаване от неговото семейство (вж. Решение от 13 февруари 1985 г. по дело Diatta, 267/83, Recueil, стр. 567, точка 18).

63. С оглед на изложеното по-горе, отговорът на първия въпрос трябва да бъде, че децата на гражданин на Европейския съюз, които се установяват в държава-членка, когато техният родител упражнява права на пребиваване като работник мигрант, имат право да пребивават с цел посещаване на общообразователни курсове на същото място съгласно член 12 от Регламент (ЕИО) № 1612/68. Фактът, че родителите на въпросните деца междувременно се развеждат; фактът, че само един от родителите е гражданин на Съюза и този родител престава да бъде работник мигрант в приемащата държава-членка и фактът, че самите деца не са граждани на Съюза, не са от значение за тези права.

По втория въпрос

64. С втория въпрос препращащият съд в същност пита дали когато децата имат право на пребиваване в приемаща държава-членка с цел посещение на общообразователни курсове по силата на член 12 от Регламент № 1612/68, тази разпоредба трябва да бъде тълкувана като даваща право на родителя, който полага основните грижи за тези деца, независимо от неговата националност да пребивава с тях, с цел улесняване упражняването на това право, независимо че родителите междувременно се развеждат или че родителят, който има статут на гражданин на Европейския съюз, престава да бъде работник мигрант в приемащата държава-членка.

Становища, представени пред Съда

65. За да бъдат ефективни правата, особено когато става дума за основно право, като правото на семеен живот, според R и семейство Baumbast, разпоредбите на правото на Общността трябва да бъдат тълкувани широко. Те считат, че в случай на непълнолетни деца, които са прекарвали и прекарват целия живот със своята майка, отказът да бъде предоставено право на пребиваване на последната по време на продължаването на тяхното образование, е намеса в техните права, която нарушава упражняването на тези права. Те също твърдят, че такъв отказ е непропорционална намеса в семейния живот, която противоречи на член 8 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „Европейската конвенция“).

66. Правителството на Обединеното кралство и германското правителство, както и Комисията предлагат Съдът да даде отрицателен отговор на втория въпрос. Те твърдят, че от член 12 от Регламент № 1612/68 не е възможно да се извлече право на пребиваване в полза на родители, които са граждани на трета страна. Техните права се определят от критерии, които пряко уреждат упражняването на свободното движение. След развод или след прекратяване на дейност като работник мигрант в приемащата държава-членка от съпруга, който е гражданин на Общността, правото на Общността не предоставя на съпруга, който е гражданин на държава, която не е членка, правото на пребиваване, което да произтича от правото на децата да получат образование.

67. Според правителството на Обединеното кралство, при обстоятелства, когато приемащите държави-членки са задължени да позволят на децата да пребивават там с цел посещение на общообразователни курсове по член 12 от Регламент № 1612/68, задължението за насърчаването на всички усилия, насочени към предоставяне възможност на тези деца да посещават такива курсове при най-добрите възможни условия, не се тълкува като изискващо от същата държава да позволи на лицето, което полага грижи за тях, да пребивава заедно с тях. Правителството на Обединеното кралство заявява, че ако и доколкото бъде установено, че този отказ на подобно право неоснователно се намесва в семейния живот, съгласно защитата по член 8 от Европейската конвенция, Министерството на вътрешните работи може да предостави по изключение разрешение за пребиваване на родителя, който полага грижите, в дерогация от Имиграционните правила.

Съображения на Съда

68. Първо, член 12 от Регламент № 1612/68 и правата, които произтичат от него, трябва да бъдат тълкувани в контекста на структурата и целта на същия регламент. От разпоредбите на регламента, взети заедно, е видно, че с цел улесняване на свободното движение на членовете на семействата на работниците, Съветът взема предвид, първо, важността за работника от човешка гледна точка на това, цялото негово семейство да е с него, и, второ, важността от всякаква гледна точка на интеграцията на работника и на неговото семейство в приемащата държава-членка, без каквато и да е разлика в третирането, в сравнение с гражданите на тази държава (в този смисъл вж. Решение от 18 май 1989 г. по дело Комисия/Германия 249/86., Recueil, стр. 1263, точка 11).

69. Както става ясно от отговора на първия въпрос, член 12 от Регламент № 1612/68 цели по-специално да гарантира, че дори когато работник на Общността престава да извършва дейност в качеството на наето лице в приемащата държава-членка, неговите деца могат да следват и, при необходимост, да завършат своето образование в същата държава-членка.

70. Второ, съгласно практиката на Съда, подобно на самия статут на работник мигрант, правата, с които се ползват членовете на семейството на гражданин на Общността по Регламент № 1612/68, при някои обстоятелства, могат да продължат да съществуват дори и след прекратяване на трудовото правоотношение (в този смисъл, вж. упоменатото по-горе Решение по дело Echternach и Moritz, точка 21, и Решение от 12 май 1998 г. по дело Martínez Sala, C-85/96., Recueil, стр. I-2691, точка 32).

71. При обстоятелства като разглежданите в главното производство, когато по силата на член 12 от Регламент № 1612/68 децата се ползват с правото на продължаване на тяхното образование в приемащата държава-членка, въпреки че родителите, които се грижат за тях, са изправени пред риск да загубят своите права на пребиваване в резултат, в единия случай, на развод с работника мигрант, а в другия случай, на факта, че родителят, който е извършвал дейност като наето лице, вече не работи там, е видно, че ако тези родители получат отказ за пребиваване в приемащата държава-членка по време на обучението на децата, това би могло да лиши тези деца от тяхното предоставено от законодателя на Общността право.

72. Освен това, в съответствие с практиката на Съда, Регламент № 1612/68 трябва да бъде тълкуван в светлината на изискването за неприкосновеност на семейния живот, предвидено в член 8 от Европейската конвенция. Това изискване е едно от основните права, които съгласно установената съдебна практика, са признати от правото на Общността (вж. упоменатото по-горе Решение по дело Комисия/Германия, точка 10).

73. Правото, предоставено по силата на член 12 от Регламент № 1612/68 на детето на работник мигрант да следва своето образование в приемащата държава-членка при възможно най-добри условия, неизбежно предполага, че това дете има право да бъде придружавано от лицето, което полага основните грижи за него, и че същото лице може да пребивава заедно с него в същата държава-членка по време на неговото обучение. Отказът за предоставяне на разрешение за пребиваване на родител, който полага основните грижи за дете, което упражнява своето право да следва своето образование в приемащата държава-членка, нарушава това право.

74. По отношение на аргумента на Комисията, че правото на пребиваване не може да произтича от член 12 от Регламент № 1612/68 в полза на лице, което не е дете на работник мигрант, на основание, че притежаването на такъв статут е *sine qua non* на всяко право по тази разпоредба, предвид нейния контекст и целите, следвани от Регламент № 1612/68 и, по-специално от член 12 от него, тази разпоредба не може да се тълкува ограничително (в този смисъл вж. посоченото по-горе Решение по дело Diatta, точка 17) и при никакви обстоятелства лишавана от нейния полезен ефект.

75. В светлината на изложеното по-горе, отговорът на втория въпрос трябва да бъде, че когато децата имат право на пребиваване в приемаща държава-членка с цел посещение на общообразователни курсове по силата на член 12 от Регламент № 1612/68, тази разпоредба трябва да бъде тълкувана като даваща право на родителя, който полага основните грижи за тези деца, независимо от неговата националност да пребивава с тях, с цел улесняване упражняването на това право, независимо че родителите междувременно се развеждат или че родителят, който има статут на гражданин на Европейския съюз, престава да бъде работник мигрант в приемащата държава-членка.

По третия въпрос

76. С първата част на третия въпрос, препращащият съд в същност пита дали гражданин на Европейския съюз, който вече не се ползва от правото на пребиваване като работник мигрант в приемащата държава-членка, може като гражданин на Европейския съюз да се ползва от правото на пребиваване там с пряко прилагане на член 18, параграф 1 ЕО.

Становища, представени пред Съда

77. Според г-н Baumbast, фактът, че правото на свободно пребиваване на територията на държавите-членки съгласно член 18 ЕО подлежи на ограничения, не лишава правото от директен ефект. Тази разпоредба трябва да бъде тълкувана в смисъл, че г-н Baumbast продължава да упражнява право на пребиваване в Обединеното кралство, докато работи извън Европейския съюз. Такова прилагане на член 18 ЕО способства за свободното движение, прогласено от Договора за ЕО, да бъде упражнявано просто при представяне на доказателство за националност, но съответства на съществуващото преди това законодателство по този въпрос.

78. Правителството на Обединеното кралство и германското правителство твърдят, че правото на пребиваване не може да произтича пряко от член 18, параграф 1 ЕО. Посочените в тази разпоредба ограничения и условия сочат, че тя няма за цел да бъде самостоятелна разпоредба.

79. Като подчертава политическата и правната значимост на член 18 ЕО, Комисията твърди, че самата формулировка на тази разпоредба, и по-специално параграф 1 от нея, сочат нейните ограничения. При настоящото състояние на правото на Общността, правото на движение и на пребиваване, установени с този член, се подчиняват на съществуващите преди това норми, както на първичното, така и на вторичното право, които определят категориите лица, които отговарят на условията за това. Тези правила все още са свързани или с икономическа дейност или с достатъчно средства. Тъй като изходната позиция за третия въпрос е, че за целта на своето право на пребиваване в Обединеното кралство, г-н Baumbast не разполага с друго основание от правото на Общността, Комисията прави заключение, че при съществуващото състояние на правото и при такива обстоятелства, член 18 ЕО не може да бъде в негова полза.

Съображения на Съда

80. Съгласно установената съдебна практика, правото на гражданите на държава-членка да влизат и да пребивават на територията на друга държава-членка представлява пряко предоставено от Договора за ЕО право или, според случая, от приетите за неговото изпълнение разпоредби (вж., *inter alia*, Решение от 8 април 1976 г. по дело Royer, 48/75, Recueil, стр. 497, точка 31).

81. Макар че преди влизането в сила на Договора за Европейския съюз Съдът е постановявал, че предоставеното пряко от Договора за ЕО право на пребиваване е подчинено на условието въпросното лице да извършва икономическа дейност по смисъла на членове 48, 52 или 59 от Договора за ЕО (понастоящем, след изменение, членове 39 ЕО, 43 ЕО и 49 ЕО) (вж. Решение от 5 февруари 1991 г. по дело Roux C-363/89, Recueil, стр. I-273, точка 9), в последствие в Договора за ЕО е въведено гражданството на Съюза и член 18, параграф 1 ЕО предоставя на всеки гражданин право да се придвижва и пребивава свободно на територията на държавите-членки.

82. Съгласно член 17, параграф 1 ЕО, всяко лице, което е гражданин на държава-членка, е гражданин на Съюза. Гражданството на Съюза има за цел да бъде основен статут на гражданите на държавите-членки (вж. в този смисъл Решение от 20 септември 2001 г. по дело Grzelczyk, C-184/99, Recueil, стр. I-6193, точка 31).

83. В допълнение, Договорът за Европейския съюз не изисква гражданите на Съюза да извършват професионална или търговска дейност, независимо дали като наети или самостоятелно заети лица, за да се ползват от предвидените в част втора от Договора за ЕО права относно гражданството на Съюза. Освен това, нищо в текста на този Договор не позволява да се прави заключение, че установените в друга държава-членка с цел извършване на дейност в качеството на наети лица граждани на Съюза при прекратяване на дейността се лишават от правата, които са предоставени по силата на това гражданство от Договора за ЕО.

84. По-специално, по отношение на правото на пребиваване на територията на държавите-членки по член 18, параграф 1 ЕО, това право се предоставя пряко на всеки гражданин с ясна и точна разпоредба на Договора за ЕО. Само като гражданин на държава-членка, а следователно и гражданин на Съюза, г-н Baumbast има право да се позовава на член 18, параграф 1 ЕО.

85. Действително, правото на гражданите да пребивават на територията на друга държава-членка се предоставя при спазване на предвидените в Договора за ЕО ограничения и условия и на мерките за неговото прилагане.

86. При все това, прилагането на признатите в член 18, параграф 1 ЕО ограничения и условия по отношение на упражняването на правото на пребиваване подлежи на съдебен контрол. Следователно, всяко ограничение и условие, наложено на това право, не пречи разпоредбите на член 18, параграф 1 да предоставят на лицата правата, които се привеждат в изпълнение от тях, и които националните съдилища трябва да защитават (вж. в този смисъл Решение от 4 декември 1974 г. по дело Van Duyn, 41/74, Recueil, стр. 1337, точка 7).

87. Относно произтичащите от вторичното право ограничения и условия, член 1, параграф 1 от Директива 90/364 предвижда, че държавите-членки могат да изискват от гражданите на държава-членка, които желаят да пребивават на тяхната територия, те самите и членовете на техните семейства да разполагат със здравна осигуровка, която покрива всички рискове в приемащата държава-членка, и с достатъчно средства, за да избегнат по време на пребиваването да се превърнат в тежест за системите за социално подпомагане в приемащата държава-членка.

88. По отношение на прилагането на тези условия в делото Baumbast, от преписката е видно, че г-н Baumbast извършва дейност като наето лице в трети страни за германски дружества и че нито той, нито членовете на неговото семейство използват системата за социално подпомагане в приемащата държава-членка. При тези обстоятелства, е безспорно, че г-н Baumbast отговаря на наложеното с Директива 90/364 условие за достатъчно средства.

89. По отношение на условието за здравна осигуровка, от преписката е видно, че г-н Baumbast и членовете на неговото семейство имат пълна здравна осигуровка в Германия. Изглежда, че Immigration Adjudicator е установил, че тази здравна осигуровка не покрива спешно лечение в Обединеното кралство. Препращащият съд трябва да провери дали това заключение е точно в светлината на Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 г. за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността

(ОВ L 149 стр. 2). Особено внимание следва да бъде обърнато на член 19, параграф 1, буква а) от същия регламент, който осигурява за сметка на компетентната държава членка правото на наетото или самостоятелно заетото лице, пребиваващо на територията на друга държава-членка, различна от компетентната държава, чието състояние налага лечение на територията на държавата-членка на пребиваване, да получава здравни обезщетения в натура, предоставяни от институцията на последната държава.

90. Във всеки случай, посочените в член 18 ЕО и предвидени в Директива 90/364 ограничения и условия се основават на идеята, че правото на пребиваване на граждани на Съюза може да бъде подчинено на законните интереси на държавите-членки. В този смисъл, съгласно съображение 4 от преамбюла на Директива 90/364, ползвателите на правото на пребиваване не трябва да се превръщат в „неразумна” тежест за публичните финанси на приемащата държава-членка.

91. При все това, тези ограничения и условия трябва да се прилагат в съответствие с наложените от правото на Общността ограничения и в съответствие с общите принципи на това право, по-специално с принципа на пропорционалността. Това означава, че националните мерки по този въпрос трябва да бъдат необходими и подходящи за постигането на преследваната цел (вж., в този смисъл, Решение от 2 август 1993 г. по съединени дела Alluè и др., C-259/91, C-331/91 и C-332/91, *Recueil*, стр. I-4309, точка 15).

92. По отношение на прилагането на принципа на пропорционалността към фактите по делото *Baumbast*, следва да се припомни: първо, че г-н *Baumbast* безспорно разполага с достатъчно средства по смисъла на Директива 90/364; второ, че той в продължение на няколко години е работил и, следователно законно е пребивавал, в приемащата държава-членка първоначално като наето лице, а впоследствие като самостоятелно заето лице; трето, че в този период неговото семейство също е пребивавало в приемащата държава-членка и е останало там и след прекратяването на неговите дейности като наето и самостоятелно заето лице; четвърто, че нито г-н *Baumbast*, нито членовете на неговото семейство не са се превърнали в тежест за публичните финанси на приемащата държава-членка, и пето, че г-н *Baumbast* и членовете на неговото семейство разполагат с пълна здравна осигуровка в друга държава-членка на Съюза.

93. При тези обстоятелства, отказът за позволение на г-н *Baumbast* да упражнява предоставеното от член 18, параграф 1 ЕО по силата на прилагането на разпоредбите на Директива 90/364 право на пребиваване, на основание че неговата здравна осигуровка не покрива спешно лечение в приемащата държава-членка, би се равнявал на непропорционална намеса при упражняването на това право.

94. Следователно отговорът, който трябва да бъде даден на първата част на третия въпрос трябва да бъде, че, гражданин на Европейския съюз, който вече не се ползва от правото на пребиваване като работник мигрант в приемащата държава-членка, може като гражданин на Съюза да се ползва от правото на пребиваване там с пряко прилагане на член 18, параграф 1 ЕО. Упражняването на това право подлежи на предвидените в тази разпоредба ограничения и условия, но компетентните органи, а при необходимост и националните съдилища, трябва да се следят, че тези ограничения и условия се прилагат при спазване на общите принципи на правото на Общността и по-специално на принципа на пропорционалността.

95. С втората и третата част на третия въпрос, препращащият пита дали в случай че г-н Baumbast се ползва от право на пребиваване на основание на член 18, параграф 1 ЕО, членовете на неговото семейство се ползват от правата на пребиваване на същото основание. В светлината на отговорите, дадени на първите два въпроса, не е необходимо да се отговаря на тези части на третия въпрос.

96. С оглед на отговора, даден на първата част на третия въпрос, също не е необходимо да се отговаря на четвъртия въпрос.

По съдебните разноски

97. Разходите, направени от правителството на Обединеното кралство и от германското правителство, както и от Комисията, които са представили становища пред Съда, не подлежат на възстановяване. С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело има характер на инцидентен установителен иск в производството, висящо пред националния съд, последният следва да се произнесе по съдебните разноски.

По изложените съображения,

Съдът,

като се произнася по въпроса, поставен от Immigration Appeal Tribunal с Определение от 28 май 1999 г., реши:

1. Децата на гражданин на Европейския съюз, които се установяват в държава-членка, когато техният родител упражнява права на пребиваване като работник-мигрант, имат право да пребивават с цел посещаване на общообразователни курсове на същото място съгласно член 12 от Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 г. относно свободното движение на работници в Общността. Фактът, че родителите на въпросните деца междувременно се развеждат; фактът, че само един от родителите е гражданин на Съюза и този родител престава да бъде работник мигрант в приемащата държава-членка и фактът, че самите деца не са граждани на Съюза, не са от значение в този смисъл.

2., Когато децата имат право на пребиваване в приемаща държава-членка с цел посещение на общообразователни курсове по силата на член 12 от Регламент № 1612/68, тази разпоредба трябва да бъде тълкувана като даваща право на родителя, който полага основните грижи за тези деца, независимо от неговата националност да пребивава с тях, с цел улесняване упражняването на това право, независимо че родителите междувременно се развеждат или че родителят, който има статут на гражданин на Европейския съюз, престава да бъде работник мигрант в приемащата държава-членка.

3., Гражданин на Европейския съюз, който вече не се ползва от правото на пребиваване като работник мигрант в приемащата държава-членка, може като гражданин на Съюза да се ползва от правото на пребиваване там с пряко

прилагане на член 18, параграф 1 ЕО. Упражняването на това право подлежи на предвидените в тази разпоредба ограничения и условия, но компетентните органи, а при необходимост и националните съдилища, трябва да се следят, че тези ограничения и условия се прилагат при спазване на общите принципи на правото на Общността и по-специално на принципа на пропорционалността.

Подписи

Произнесено в открито съдебно заседание в Люксембург на 17 септември 2002 година.

Подписи